

Het vraagstuk: de weerbarstigheid van de “ruimtelijke puzzel”

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving, die allemaal ruimte nodig hebben. We moeten slimme keuzes maken en dingen combineren en vernieuwen, anders komen we veel ruimte te kort. Daarom werkt het Rijk aan een nieuwe [Nota Ruimte](#). Hierin worden de hoofdlijnen van het beleid voor de ontwikkeling van de leefomgeving van Nederland vastgelegd. De nieuwe nota vervangt de huidige [Nationale Omgevingsvisie \(NOVI\)](#).

Provincies spelen vanuit hun rol als gebiedsautoriteit een cruciale rol bij het inpassen van de maatschappelijke opgaven in de schaarse ruimte. De bestuurlijke inzet van provincies in de Nota Ruimte kent een aantal duidelijke speerpunten: zoetwaterbeschikbaarheid, energie, landbouw, economie en wonen. De ruimtelijke vertaalslag van deze (soms technische) opgaven is nog erg lastig te maken. Dat komt het sterkst tot uitdrukking bij zoetwaterbeschikbaarheid en -verdeling, waar sprake is van een onweerlegbare trend dat op termijn minder zoet water (met name in droge periodes) beschikbaar is, maar waarvan de ruimtelijke consequenties momenteel nog onvoldoende doordacht kunnen worden.

Om deze complexe “ruimtelijke puzzel” goed te kunnen leggen hebben provincies een goede informatiepositie nodig op basis van feitelijke gegevens (data), zowel voor de afzonderlijke opgaven in de fysieke leefomgeving als voor de opgaven in onderlinge samenhang. Dat is in de praktijk nog zeer weerbarstig. Provincies werken momenteel vooral nog individueel aan ruimtelijke arrangementen, wat kan leiden tot onderling moeilijk vergelijkbare of optelbare voorstellen.

De noodzaak om meer gestandaardiseerd te werken wordt bestuurlijk niet voor alle opgaven even sterk gevoeld. Wel wordt interbestuurlijk samengewerkt aan het datafundament voor de fysieke leefomgeving in programma's als de Interbestuurlijke Datastrategie (met het Federatief Datastelsel), Zicht op Nederland (voor de Nationale GEO-informatie Infrastructuur/NGII) en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (de versnellingsagenda voor digitalisering van het demissionaire kabinet). De potentie van deze programma's wordt nog niet maximaal benut, omdat het moeilijk blijkt om daadwerkelijk aan te haken op vraagstukken in de opgaven via een vorm van “vraagsturing”. Ook kansen die artificiële intelligentie (AI) biedt worden nog niet optimaal benut, omdat dergelijke toepassingen vaak nog experimenteel van aard zijn en nog weinig structureel worden ingezet in de beleidscyclus van provincies.

Het programma Ruimte en Leefomgeving (RenL) van het Interprovinciaal Overleg (IPO) coördineert de inzet van de gezamenlijke provincies voor de Nota Ruimte, in nauwe samenwerking met de programma's Bereikbaarheid & Infrastructuur (BenI), Regionale Economie & Cultuur (REC), Klimaat & Energie (KenE), en Landelijk Gebied (LG).